

Základní informace o lektorátu

Lektorát je součástí Ústavu slovanské filologie (Instytut Filologii Słowiańskiej) na Fakultě polské a klasické filologie Univerzity Adama Mickiewicze (UAM) v Poznani. Bohemistika se zde studuje jako profilující obor v rámci dvouoborového denního studia slavistika-polonistika (ve spolupráci s Ústavem polské filologie). V akademickém roce 2011/2012 studovali v Ústavu slovanské filologie UAM v Poznani bohemistiku jako svůj hlavní obor studenti I. – III. ročníku bakalářského studia a I. – II. ročníku navazujícího magisterského studia, dohromady zhruba 65 osob, přičemž v tříletém bakalářském programu to bylo kolem 15 osob v každém ročníku a v navazujícím dvouletém magisterském programu po 10 osobách v každém ročníku. Faktický počet studentů v některých skupinách byl nižší, neboť řada našich studentů využila v rámci programu Erasmus možnost jednosemestrálního nebo dvousemestrálního studijního pobytu na některé z českých univerzit. V uplynulém akademickém roce to byly např. Univerzita Karlova v Praze a Masarykova univerzita v Brně.

Výuka: motivace ke studiu; průběh, metody, používané materiály

Bohemistika jako profilující obor v rámci slavistiky existuje na UAM v Poznani osm let. V rámci Ústavu slovanské filologie (který kromě bohemistiky nabízí také studium bulharistiky, kroatistiky, rusistiky a serbistiky) tento obor patří k nejvyhledávanějším. Motivaci polských studentů ke studiu bohemistiky by bylo možné rozdělit na kulturní a praktickou. Česká kultura (zejména český film a literatura) se již léta těší v Polsku poměrně velkému zájmu. V kinech nebo v televizi mají polští diváci možnost vidět nejen současnou českou filmovou produkci (J. Hřebejk, J. Svěrák, P. Zelenka ad.), ale i třeba filmy z období československé nové vlny (J. Menzel, M. Forman, J. Papoušek). Z české literatury je do polštiny překládána kromě klasiků jako B. Hrabal, M. Kundera, J. Škvorecký nebo I. Klíma také řada zástupců střední a mladší generace, jako např. P. Šabach, J. Topol, E. Hakl, I. Dousková, J. Rudiš a samozřejmě také M. Viewegh nebo H. Pawlowská. Značné popularitě se v Polsku těší písničkář Jaromír Nohavica, který, jako člověk z pohraničí dvou zemí a kultur, dokáže během svých koncertů navázat blízký kontakt s polskými posluchači. Významným zdrojem motivace pro studium bohemistiky je také praktická využitelnost znalosti jazyka a reálií např. v cestovním ruchu (polští turisté tvoří po Němcích a Italech třetí

největší skupinu zahraničních návštěvníků ČR) nebo v podnikání (Polsko je po Německu a Slovensku třetím nejdůležitějším obchodním partnerem České republiky).

U posluchačů prvního ročníku bakalářského studia není předpokládána žádná vstupní znalost češtiny. Praktická výuka českého jazyka je zařazena jako povinný předmět ve všech ročnících bakalářského studia (s hodinovou dotací 7 vyučovacích hodin týdně) a navazujícího magisterského studia (s hodinovou dotací 5 vyučovacích hodin týdně v I. ročníku a 4 vyučovacích hodin v prvním semestru II. ročníku). Výuka jazyka (získávání jazykových znalostí a dovedností a jejich hodnocení) se řídí pravidly stanovenými Společným evropským referenčním rámcem. Pro absolventa bakalářského studia je předpokládáno dosažení úrovně B2, pro absolventa navazujícího magisterského studia je předpokládáno dosažení úrovně C1.

Výuka češtiny jako cizího jazyka v polském jazykovém prostředí má svá specifika. Blízká příbuznost obou jazyků, stejně jako společná znalost středoevropské reality, z jedné strany usnadňuje učení, zejména v počáteční fázi (podobná gramatická struktura, lexikální blízkost atd.). Na druhé straně právě tato blízkost vytváří nebezpečí vzniku četných negativních jazykových transferů. Počínaje fonetickým plánem jazyka, přes morfologický, syntaktický až po lexikální (polsko-česká lexikální homonymie). Z toho důvodu se jako nejefektivnější způsob výuky češtiny v polském jazykovém prostředí jeví neustálá synchronní konfrontace obou jazyků: student je od počátku výuky veden k tomu, aby v procesu osvojování češtiny jako cizího jazyka dovedl využít schémata známá ze své mateřštiny (flexe, slovesný vid atp.) a zároveň se dokázal vyvarovat chybně vytvářených analogií (odlišné tvary koncovek, rekce sloves s jiným pádem, odlišný slovosled atp.).

S ohledem na výše zmíněné se jako vhodné materiály pro výuku ukazují učebnice napsané na bázi polštiny, nebo alespoň přizpůsobené polskému adresátovi. Takovou je např. učebnice ze série *Chcete mluvit česky? Chcemy mówić po czesku 1* autorem H. Remediosové a E. Čechové (Harry Putz: Liberec 2005), která je opatřena polským gramatickým výkladem a polským slovníčkem. K výuce jsou také využívány učebnice určené pro výuku národnostně smíšených skupin studentů, které se dají s úspěchem využít i v polském jazykovém prostředí, a to díky své univerzálnosti a důrazu, který je v nich kladen na autentickou komunikativní češtinu (drily upevňující novou gramatiku, substituční cvičení, stylistická, lexikální a komunikační cvičení). Takovou učebnicí je např. výpravná učebnice *Česky krok za krokem 2* autorem L. Holé a P. Bořilové (Akropolis: Praha 2009), která se vyznačuje přehlednou a logickou strukturou a důrazem nejen na gramaticko-lexikální, ale také komunikativní složku výuky, včetně paralelního osvojování tvaroslovných i lexikálních odlišností obecné češtiny. Pro vyšší ročníky, u kterých se předpokládá prohlubování a rozšiřování jazykových znalostí

a dovedností, jsou využívány materiály z produkce ÚJOP UK, jako např. *Čeština pro pokročilé* (H. Confortiová – M. Turzíková, ÚJOP UK: Praha 1996) nebo *Čeština pro cizince* (M. Čadská – M. Turzíková, ÚJOP UK: Praha 1998).

Kromě praktické výuky českého jazyka (II. ročník bakalářského studia a I. ročník magisterského studia, v rozsahu 7 a 5 vyučovacích hodin týdně) jsem v minulém akademickém roce vedl také dvousemestrální kurz české historie a reálií určený pro posluchače I. ročníku bakalářského studia v rozsahu 2 vyučovacích hodin týdně. V letním semestru jsem také vedl výběrový seminář *Vybrané kapitoly z historie českého filmu* (v rozsahu 2 vyučovacích hodin týdně) věnovaný tvorbě Otakara Vávry.

Podmínky pro výuku

Od podzimu roku 2008 Ústav slovanské filologie sídlí v nově zrekonstruované budově Collegium Maius, která zajistila větší počet učeben (včetně multimediálního sálu a dvou jazykových laboratoří) a lepší zázemí pro vyučující. Lektor má volný přístup k počítači připojenému k internetu a ke kopírce, k dispozici je také CD přehrávač, dataprojektor a notebook (služební notebook DZS).

Knihovna Ústavu slovanské filologie, která tvoří jednu z organizačních jednotek fakultní knihovny, je vybavena základní literaturou pro výuku češtiny (učebnice, cvičebnice, antologie textů, gramatiky, slovníky). Knižní fond je průběžně doplňován zejména nejnovější českou beletrií. Důležitým rozšiřujícím materiálem, zejména při výuce češtiny ve vyšších ročnících, jsou české společenské a oborové časopisy. V uplynulém akademickém roce byly na lektorát odebírány společenský týdeník *Respekt* a časopisy *Host*, *Tvar* a *Český jazyk a literatura*. Studenti jsou také průběžně upozorňováni na internetové zdroje informací o české kultuře, reáliích, společenském a politickém dění.

Vybrané další aktivity lektora

Stálým elementem aktivit nad rámec studijního programu byly po celý akademický rok 2011/2012 filmové večery určené nejen studentům bohemistiky, ale všem zájemcům o českou kulturu. Během těchto setkání jsem se snažil prezentovat tvorbu významných, ale v Polsku méně známých českých režisérek a režisérů. Studenti tak měli možnost zhlédnout např. vybrané filmy Věry Chytilové, Jaroslava Papouška, Ivana Passera, Evalda Schorma, Ireny Pavlaskové, Petra Nikolaeva, Marka Najbrta ad.

K dalším aktivitám, jejichž cílem byla propagace českého kulturního dědictví v Polsku, patřilo organizování popularizačních přednášek. Tak jsem např. v rámci *Festivalu vědy*

a umění, který každoročně na jaře organizuje Univerzita A. Mickiewicze, realizoval přednášku spojenou s multimediální prezentací na téma *České památky UNESCO*. Zajímavým projektem, kterého jsem se rovněž aktivně zúčastnil, byl festival *Ostře sledované Česko*, jenž byl ve dnech 13. – 20. listopadu 2011 zorganizován Sdružením kulturních antropologů Etnosfera a jehož hlavním smyslem bylo přiblížit v Polsku méně známé a někdy také kontroverzní podoby české kultury.

Stejně jako v minulých letech proběhlo v předvánočním období setkání věnované českým vánočním zvykům a obrazu Vánoc v české kultuře. Na setkání volně navazovala výstava připomínající 200. výročí narození K. J. Erbena, jež byla realizována v hale fakultní knihovny díky materiálům zpřístupněným Ústavem pro českou literaturu AV ČR.

Ke každoročně pořádaným akcím patří také kulturně-poznávací a jazykové exkurze do Prahy realizované na přelomu dubna a května v rámci činnosti studentského Vědeckého kroužku slavistů. V tomto roce jsme se studenty bohemistiky mj. navštívili Pražský hrad, Vyšehrad a Národní památník na Vítkově.

V minulém akademickém roce jsem se také zúčastnil dvou vědeckých konferencí pořádaných Ústavem slovanské filologie UAM. Na mezinárodní vědecké konferenci, která se konala v Poznani 19. října pod názvem *Na pohraničí polské a české kultury: dědictví, kontinuuace, inspirace*, jsem vystoupil s referátem *Češi pohledem velkopolské publicistiky druhé poloviny XIX. století*. Ve dnech 23. – 24. dubna 2012 se v Poznani konala mezinárodní vědecká konference pod názvem *Václav Havel: člověk – filozof – spisovatel – politik*. Na této konferenci, která byla po smrti V. Havla první svého druhu v Polsku, jsem vystoupil s referátem *Historické kontexty pravdy a lásky Václava Havla*. Konferenci doplnily promítání filmu *Občan Havel* a vernisáž výstavy fotografií *Stezka ke svobodě*, která přibližovala historii Československo-polské solidarity, zejména nelegální setkávání jejích členů na československo-polské hranici.

Spolupráce se školou, zastupitelským úřadem a jinými organizacemi

Spolupráce se zahraničním zaměstnavatelem proběhla v uplynulém akademickém roce k oboustranné spokojenosti. Lektor je také v pravidelném kontaktu s Velvyslanectvím České republiky (např. při organizačním zajišťování celostátní překladatelské soutěže) a Českým centrem ve Varšavě, které jej informuje o své činnosti zasíláním měsíčních programů. Některé kulturní akce podporované či spolupořádané Českým centrem probíhají také přímo v Poznani. Stálým partnerem ČC je zde poznaňské „Centrum Kultury Zamek“. K akcím zorganizovaným v Poznani ve spolupráci s Českým centrem patřily v uplynulém

akademickém roce např. již zmíněný festival *Ostře sledované Česko* a mezinárodní vědecká konference *Václav Havel: člověk – filozof – spisovatel – politik*.

Materiální zajištění lektora

Ubytování si zajišťuji samostatně. Existuje také možnost ubytování lektora na studentské koleji, kde je k dispozici samostatný pokoj v obytném segmentu se společným kuchyňským koutem a sociálním zařízením. K legalizaci dlouhodobého pobytu občana České republiky na území Polské republiky stačí pouze potvrzení o registraci pobytu vydané Wojvodským úřadem v Poznani. Životní náklady jsou zhruba stejné jako v České republice.

Jan Pešina, Poznań 29. 08. 2012

Webové stránky Ústavu slovanské filologie UAM: <http://www.slavic.amu.edu.pl/>

Webové stránky města Poznaň: <http://www.poznan.pl/>